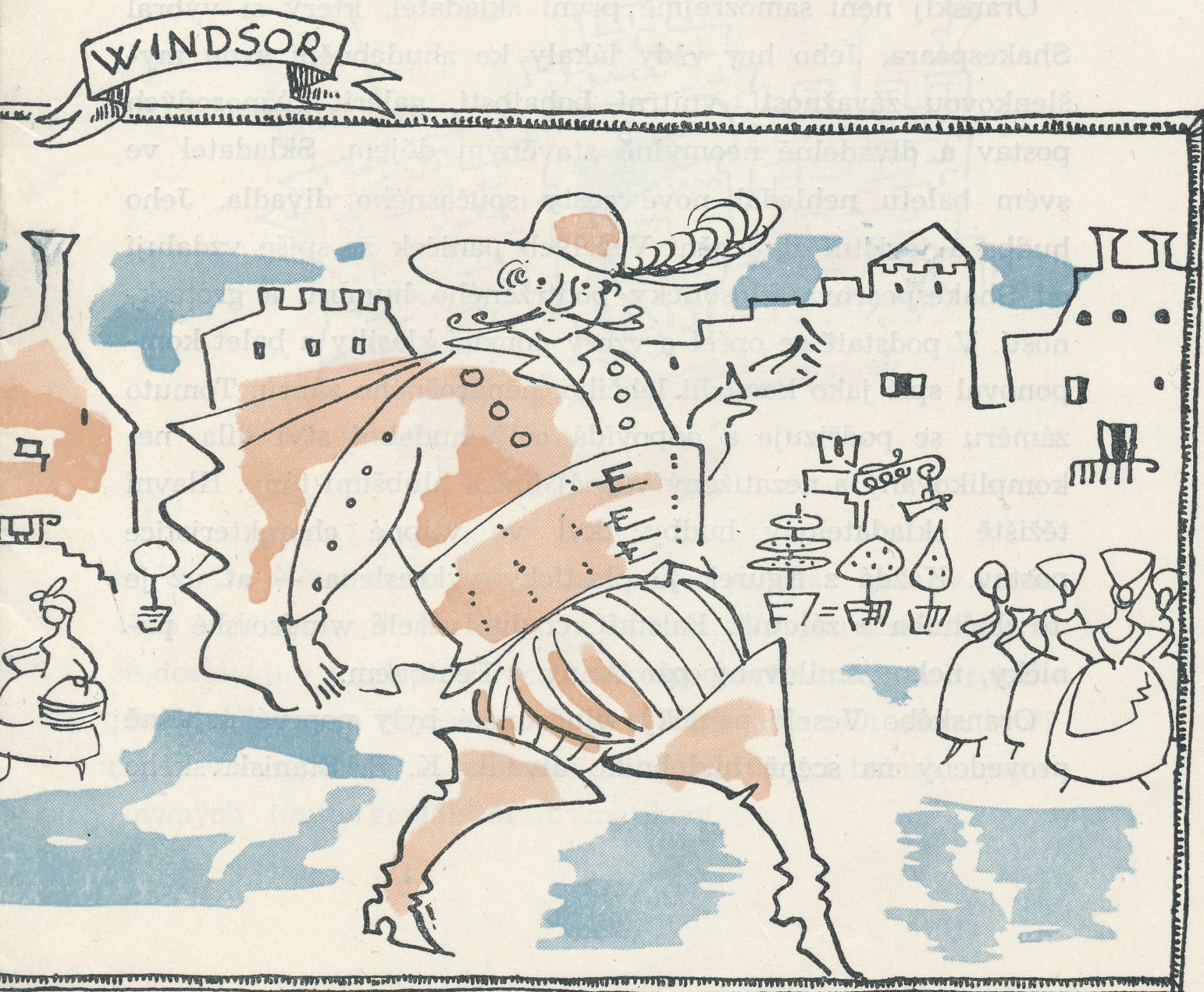

VESELÉ PANIČKY WINDSORSKÉ

V. A. ORANSKIJ

BALET STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ

Viktor Alexandrovič Oranskij

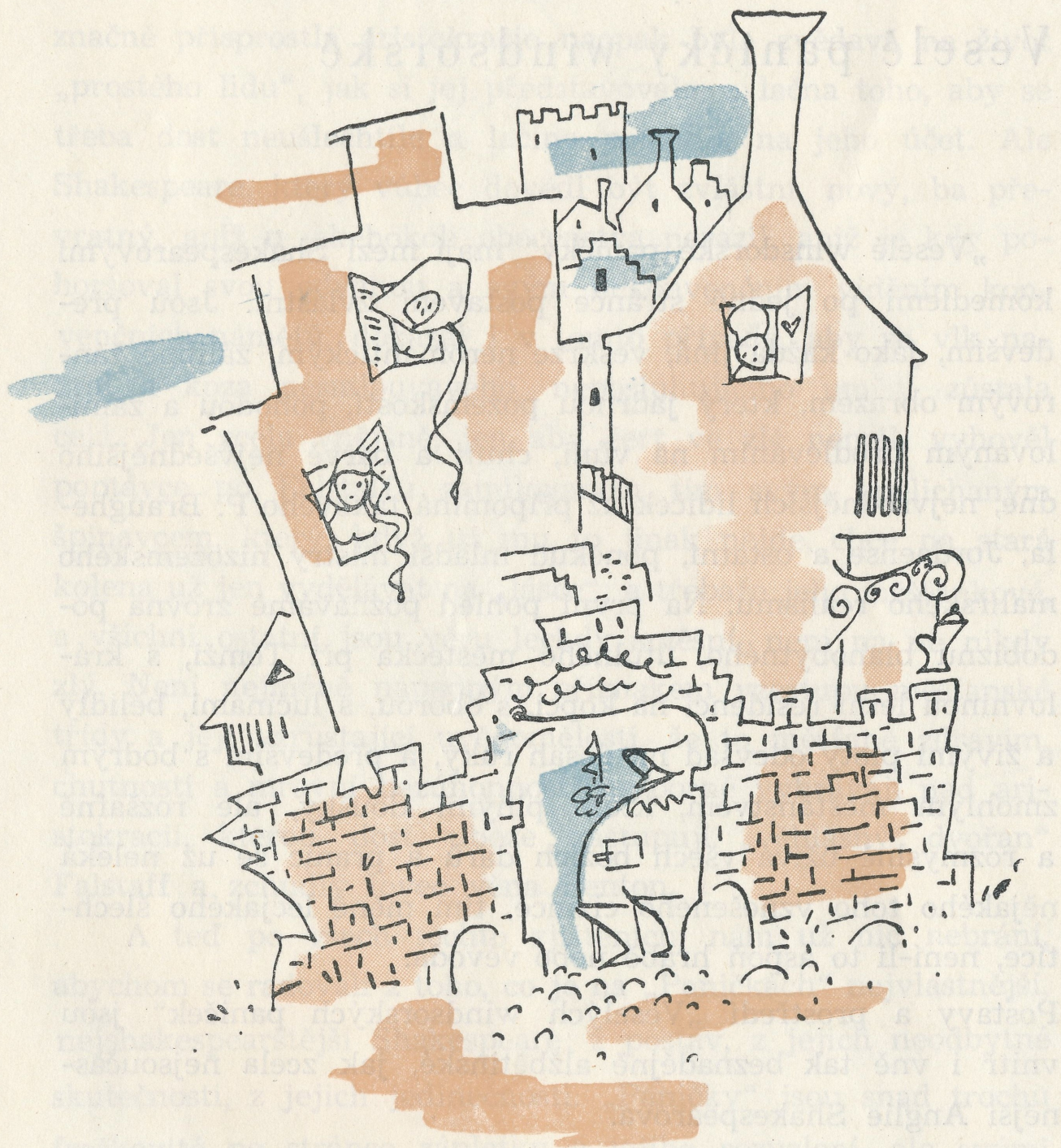
1899 - 1953

patří ke starší generaci sovětských skladatelů. Studoval na moskevské konzervatoři a uplatnil se především jako skladatel baletů, scénických hudeb k činohrám a filmům.

Oranského baletní hudbu reprezentují především díla Fotbalista (1929), Tři tlouštíci (1934) a Veselé paničky windsorské, které patří k těm nejzdařilejším.

Oranskij není samozřejmě první skladatel, který si vybral Shakespeara. Jeho hry vždy lákaly ke zhudebnění svou myšlenkovou závažností, vnitřní bohatostí, galerií různorodých postav a divadelně neomylně stavěným dějem. Skladatel ve svém baletu nehledal nové cesty současného divadla. Jeho hudba a jevištní ztvárnění Veselých paniček se spíše vzdalují od Shakespearova filosoficky podtrženého humoru a grotesknosti. V podstatě se opřel o vzory domácí klasiky a balet komponoval spíš jako komedii lehčího, nenáročného žánru. Tomuto záměru se podřizuje a odpovídá celý hudební styl díla, nekomplikovaný a nezatížený vážnějšími a hlubšími tóny. Hlavní těžiště skladatelovy hudby tkví ve vtipné charakteristice postav. Každá z figurek je plasticky vykreslena — ať už je to tluchuba a záletník Falstaff, či dvě veselé windsorské paničky, nebo zamilovaný pár Anny s Fentonem.

Oranského Veselé paničky windsorské byly poprvé úspěšně provedeny na scéně hudebního divadla K. S. Stanislavského

a V. J. Němiroviče — Dančenka. U nás pak v roce 1955 v Divadle F. X. Šaldy v Liberci. Na ostravskou scénu se dostávají v jubilejním roce Shakespearově a spolu s Prokofjevovým baletem Romeem a Julií a Hanušovým Othelem tvoří na ostravské scéně v současné době již trojici baletů, inspirovaných tímto geniálním dramatikem.

Veselé paničky windsorské

„Veselé windsorské paničky“ mají mezi Shakespearovými komedii po jedné stránce postavení zvláštní. Jsou především, jako každá jiná, veskrze neromantickým, zálibně žánrovým obrazem, který jadrnou pozemskostí, pohodou a zamilovaným prodléváním na vůni, chuti a barvě nejvšednějšího dne, nejvšednějších lidiček až připomíná takového P. Braughe-la, Jordaense a ostatní, poněkud mladší mistry nizozemského malířského realismu. Na první pohled poznáváme zrovna podobiznu blahobytného, útulného městečka při Temži, s královninou letní residencí na kopci, s oborou, s lučinami, bělidly a živými ploty odevšad na dosah ruky, a především s bodrým zmohlým měšťanstvem, které plnými doušky, ale rozšafně a rozmyslně užívá všech božích darů a pranic se už neleká nějakého toho vznešeného cizince, tím méně lecjakého šlechtice, není-li to aspoň hrabě nebo vévoda.

Postavy a prostředí „Veselých windsorských paniček“ jsou vnitř i vně tak beznadějně alžbětinské, jak zcela nejsoučasnější Anglie Shakespearova.

Není nijak vyloučeno, že právě nutnost vyhovět dvorské objednávce a pobavit královnu a její aristokraty, rozhodla o volbě společenského prostředí a také o slohu „Paniček“. Londýnský lid, každodenní zákazník a „sociální objednavatel“ Shakespearových her, toužil v divadle spatřit osudy ze vznešených společenských poloh a povznášet se poezií; nadutá,

značně přisprostlá aristokracie naopak byla zvědavá na život „prostého lidu“, jak si jej představovala, a lačna toho, aby se třeba dost neušlechtila a lacino pobavila na jeho účet. Ale Shakespeare, který vůbec dovedl být zvláštní, nový, ba převratný, aniž u jakéhokoli obecenstva narazil, aniž je kdy pohoršoval svou odvahou a svým nekonvenčním viděním konvenčních námětů, dokázal i v tomto případě, aby se vlk nažral a koza nesmlouvavého, neposluhujícího umění zůstala celá. Jen zcela vnějšně, jen aby čert ve zlé neměl, vyhověl poptávce po Falstaffu zamilovaném, tím svým opelichaným špinavcem, který, když už mu to jinak nejde, chce na stará kolena už jen vydělávat na „lásce“; a třebaže jeho měšťánkové, a všichni ostatní jsou věru leckdy směšní, není na ně nikdy zlý. Není nejméně nápadným příznakem vzestupu měšťanské třídy a její vzrůstající uvědomělosti, že to měšťané zdravím, chutností a mravní bezúhonností nesporně vyhrávají nad aristokracií, kterou dost uboze zastupují „věhlasný dvořan“ Falstaff a zchudlý lovec věna Fenton.

A teď po všech těchto zjištěních, nám už nic nebrání, abychom se radovali z toho, co je na „Paničkách“ nejvlastnější, nejshakespearštější Shakespeare: z postav, z jejich neodbytné skutečnosti, z jejich jedinečnosti. „Paničky“ jsou snad trochu fraškovité po stránce zápletky a jejího rozuzlení, ale svými postavami jsou nejklasičtější komedie.

Z doslovu E. A. Saudka
K českému překladu Veselých paniček

V. A. ORANSKIJ

VESELÉ PANIČKY WINDSORSKÉ

Balet o 3 jednáních podle W. Shakespeara - Libreto I. K. Koftunov

Dramaturgická úprava Emerich Gabzdyl

Premiéra 31. října 1964 v Divadle Jiřího Myrona

Choreograf: zasl. umělec
Emerich Gabzdyl
Dirigent: Vladimír Brázda

Scéna: Jan Obšil

Kostýmy: Jan Skalický j. h.

Asistenti choreografa: J. Jastřembská, J. Kovalová

Paní Fordová	Elen Colombová
Pan Ford	Leoš Kratochvíl
Paní Pageová	Alena Kadlecová
Pan Page	Josef Radil
Anna, jejich dcera	Vlasta Pavelcová, nositelka vyznamenání »Za vynikající práci«
Panna Quickly, panská u Pageů . . .	Hana Šarounová
Rytíř Falstaff	Albert Janíček
Fenton, milenec Anny	Bohuslav Pašek
Shalow, venkovský sudí	Josef Kopačka Karel Raška
Slender, jeho synovec	Karel Jurčík
Dr. Cajus, francouzský lékař	Richard Böhm
Bardolf } sluhové Falstaffovi	Vlastimil Vrba
Pistol }	Jiří Duží
Hospodský	Jiří Hájek
Robin, Falstaffovo páže	Marie Steinová

Sluhové v hostinci: L. Tábořská, A. Žáková, J. Hamplová

Měšťané: M. Bílek, J. Blatná, I. Fridrich, K. Hrdinová, R. Hu-
cín, Z. Rossi, H. Kaločová, J. Hrdina, R. Mrnušíková

Sluhové u Fordů: R. Hučín, M. Bílek

Trhovkyně: L. Baroňová, D. Dobrá, K. Hercíková, Z. Hrto-
ňová, V. Jurčíková, Z. Sulcová, Z. Nedvědová, O.
Mitková, L. Schindlerová, D. Sládková, J. Stokla-
sová, L. Skácelová

Maškary: J. Blatná, J. Hájek, K. Hrdinová, Z. Rossi, V. Jurčí-
ková, H. Kaločová, Z. Šulcová, A. Žáková, J. Hamplo-
vá, R. Mrnušíková, V. Vrba, L. Tábořská, J. Hrdina,
I. Fridrich.

Inspicient: Karel Balát

Korepetice: Frant. Sonek

Několik slov k inscenaci...

Již třetí dílo velkého anglického dramatika Shakespeara se objevuje v baletním přepisu na naší scéně. Tentokrát jsou to Veselé paničky windsorské sovětského skladatele V. A. Oranského.

K volbě tohoto baletu mě vyprovokovaly především Shakespearovy Veselé paničky a jejich komediálnost, na kterou jsme v baletní literatuře chudí. Co se týče hudební stránky, bylo nutno přistoupit k obsáhlé úpravě Oranského partitury, která je psána jako číselový balet oplývající ve větší části pantomimickými výstupy.

Balet je psán v 8 obrazech. Ve své úpravě tohoto baletu jsem je shrnul ve 3 jednání, což vyžadovalo mnohé úpravy nejen v partituře, ale i ve scénickém řešení, k němuž jsem ke spolupráci volil osvědčeného J. Obšila, pro kostýmy pak dnes už výtvarníka se zvučným jménem i za hranicemi J. Skalického j. h. Vladimír Brázda se ujal hudebního nastudování a tak dílo, které dnes uvádíme, vyžadovalo mnoho soustředění a práce nejen uvedených umělců, ale i tanečníků.

Přál bych si, aby ostravské obecnstvo bylo spokojeno s touto baletní komedií a podle zásluhy ji ocenilo.

EMERICH GABZDYL.

Obsah baletu

I. jednání.

Paní Pageová má dceru na vdávání. Jaké jsou to starosti ví jen její dobrá milá, přítelkyně, paní Fordová, se kterou se právě radí, jak nejlépe rozhodnout mezi třemi nápadníky, kteří se ucházejí o ruku její dcery Anny. Volit zámožného pana Slendera, či francouzského lékaře Cajuse nebo rytíře Fentona?

Avšak Anna již dávno zadala své srdce sličnému Fentonovi, s nímž se chce právě tajně sejit. Za pomoci panské Quickly se milenci sejdou, brzy jsou však vyrušeni dotěrnými nápadníky. Nejprve je to doktor Cajus, pak sudí Shalow se svým nemotorným synovcem Slenderem. A tak Fenton musí prchnout, aby nebyl přistižen paní Pageovou, která přichází přivítat „milé“ hosty.

Hospodu na tržišti navštívil známý nafoukanec a chvastoun, rytíř Falstaff v doprovodu svého pážete Robina a dvou sluhů, Bardolfa a Pistola. Bohatě hoduje a pije a přitom nadělá tolik hluku, že přiláká obě zvědavé paničky — Pageovou i Fordovou. Oběma se hned pohotově začíná dvořit, jeho námluvy však přeruší žárlivý manžel, současně však i příchod dvou neúspěšných nápadníků — Slendera a Cajuse. Mezi těmito dvěma dojde k souboji, který se zvrhne v obyčejnou pračku, z níž se Slender snaží uniknout. Na útěku narazí na milence — Fentona s Annou — a tak bezděky prozradí tajemství této dvojice.

II. jednání.

Rozhořčený hostinský vyhazuje Falstaffa i s kumpány, nezaplatili dosud ani groš. Falstaff v této nepříjemné situaci přemýšlí, jak získat peníze. A dostane nápad — snad by to šlo prostřednictvím milostného, či spíše výnosného dobrodružství s paní Fordovou a Pageovou. Zlato jejich manželů pak bude jistě dostupnější.

Paní Pageová s paní Fordovou dostaly Falstaffova milostná psaníčka, která rytíř ihned rozeslal, a radí se, jak hloupého domýšlivce a záletníka vytrestat. A protože oba dva manželé nejsou doma, běží hned panská Quickly k Falstaffovi se vzkazem, aby hned navštívil paní Fordovou.

Pan Ford s panem Pagem se vrací z procházky domů. Panu Fordovi však vběhne do cesty panská Quickly a oznamuje, že doma se jeho paní baví se záletníkem Falstaffem a že jeho svodům podlehla dokonce i paní Pageová.

U Fordů si počíná Falstaff jako osvědčený svůdce a zdánlivě úspěšně se dvoří oběma půvabným paním. Náhle však přibíhá Quickly a spustí povyk, že pan Ford se vrací domů. Paničky pohotově nacpou Falstaffa do prádelního koše a předají sluhům s poznámkou, aby obsah vyklopili do řeky. Pana Forda uklidní a seznámí se svou lstí a prozradí, že pomsta na starém záletníku a vyděrači není ještě skončena. A tak Quickly nese Falstaffovi dopis s pozváním na noční dostavníčko i s maškarním kostým, v kterém se má dostavit.

Zatím oba neúspěšní nápadníci — Cajus a Slender se chystají znovu zkusit své štěstí u Anny. Opět nepochodí, jsou jen svědky toho, jak Fenton s Annou tajně prchají z domu.

III. j e d n á n í .

Je krásná noc. Ve windsorském háji Falstaff čeká na smlouvenou schůzku a trochu si zdříml. Když se probudí, les již víří tancem podivných postav, skřítků, vil a všemožných maškar, které se kolem něho točí, vyhazují jej, štípou a tlučou. Náhle se ocitá vedle veselých paniček, od kterých se náš ztlučený hrdina dovídá, že toto je odplata za jeho podvody a tlachání.

Komedie však ještě nekončí. Objeví se ještě Slender a Cajus, kteří vyděsí paní Pageovou zprávou o únosu její dcery. Ale než se stačí ubohá matka vzpamatovat, mladá dvojice již předstupuje před rodiče, kteří z radosti nad shledáním milencům žehnají. Noční rej končí, všichni odcházejí. Zůstává jen rytíř Falstaff, který dopíjí svůj korbel vína až do dna.

Do divadla
a na koncerty
V HEDVÁBÍ

Z

Hedvábi

SPECIÁLNÍ PRODEJNA
OSTRAVA 1, ZÁMECKÁ 13

V. A. Oranskij: Veselé paničky Windsorské. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě v redakci prom. hist. Evy Sýkorové. Kresby a graf. úprava Bedřiška Ustohalová, typografická úprava R. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., Ostrava 1, provoz 22, Hollarova 14. Cena 2 Kčs
T 12 - 42857

